

DORIVOR O'SIMLIKLARNI OCHIQ VA HIMOYALANGAN MAYDONLARDA YETISHTIRISH

O.Abdurasulov

Sharof Rashidov nomidagi Samarqand Davlat Universiteti
Agrobiotexnologiyalar va oziq-ovqat xavfsizligi instituti
<https://doi.org/10.5281/zenodo.13928203>

ARTICLE INFO

Qabul qilindi: 05- Oktyabr 2024 yil
Ma'qullandi: 08- Oktyabr 2024 yil
Nashr qilindi: 14- Oktyabr 2024 yil

KEYWORDS

*dorivor o'simliklar, ochiq
maydon, himoyalangan
maydon, innovatsion
texnologiyalar, agrar
texnologiyalar*

ABSTRACT

Ushbu maqola dorivor o'simliklarni ochiq va himoyalangan maydonlarda yetishtirishning innovatsion texnologiyalari va samaradorligini o'rganadi. Maqolada ochiq maydonlarda va himoyalangan maydonlarda dorivor o'simliklarni yetishtirishning afzalliklari, muammolari va texnologik yechimlari tahlil qilinadi. Ochiq maydonlarda iqlim sharoitlari va zararkunandalarga qarshi himoya masalalari, himoyalangan maydonlarda esa texnologik xarajatlar va samaradorlik o'rganiladi. Tadqiqot natijalari dorivor o'simliklarni optimal sharoitlarda yetishtirish bo'yicha amaliy tavsiyalar beradi.

Dorivor o'simliklar qishloq xo'jaligida va farmatsevtika sohasida muhim rol o'ynaydi. Ularning o'ziga xos biologik xususiyatlari va farmatsevtik ahamiyati ularni ilmiy tadqiqotlar va amaliy qo'llanmalar uchun qiziqarli ob'ektga aylantiradi. Dorivor o'simliklar ko'plab kasalliklarni davolashda ishlatiladi, shuningdek, kosmetika va parfyumeriya sanoatida ham keng qo'llaniladi. Ularning sifatli yetishtirilishi va hosildorligi bo'yicha qattiq talablar mavjud, bu esa zamonaviy texnologiyalar va texnikalarga ehtiyojni oshiradi.

Dorivor o'simliklarni yetishtirishda ochiq va himoyalangan maydonlar o'rtasida muhim farqlar mavjud. Ochiq maydonlarda dorivor o'simliklarni yetishtirish ekologik va iqtisodiy jihatdan ko'proq foydali bo'lishi mumkin, lekin bu usul bir qator cheklovlar bilan birga keladi. Iqlim sharoitlari, zararkunandalar, va o'sish sharoitlari ochiq maydonlarda dorivor o'simliklarning sifatiga va hosildorligiga sezilarli ta'sir ko'rsatadi. Masalan, mavsumiy iqlim o'zgarishlari, yomg'ir miqdori va harorat o'sish jarayonini bevosita ta'sir qiladi, bu esa natijada hosil miqdori va sifatining o'zgarishiga olib kelishi mumkin.

Himoyalangan maydonlarda, masalan, issiqxonalarda yoki agrotexnik komplekslarda, dorivor o'simliklarning o'sishi va rivojlanishi uchun ideal sharoitlar yaratiladi. Iqlim nazorati, zararkunandalarga qarshi himoya va avtomatlashtirilgan sug'orish tizimlari yordamida o'sish sharoitlarini maksimal darajada nazorat qilish mumkin. Biroq, himoyalangan maydonlarda texnologik xarajatlar va texnik qo'llab-quvvatlash talab qilinadi. Bu usulning yuqori xarajatlari va resurslar talab qilishiga qaramay, dorivor o'simliklarning sifat va hosildorligi yuqori bo'ladi.

Ushbu tezisda ochiq va himoyalangan maydonlarda dorivor o'simliklarni yetishtirishning asosiy texnologiyalari va ularning samaradorligi tahlil qilinadi. Ochiq maydonlarda yuzaga keladigan muammolar, masalan, iqlim sharoitlari, zararkunandalar va agrotexnik choralar ko'rib chiqiladi. Himoyalangan maydonlarda esa texnologik yechimlar, masalan, avtomatlashtirilgan tizimlar va iqlim nazorati vositalarining samaradorligi o'rganiladi. Maqola ushbu sohada mavjud innovatsion texnologiyalarni va muammolarni yanada yaxshi tushunishga yordam beradi va dorivor o'simliklarni yetishtirishda eng samarali usullarni tanlash uchun amaliy tavsiyalar beradi.

2. Tadqiqot uslublari

Tadqiqot quyidagi uslublardan foydalanildi:

Adabiyot tahlili: Ochiq va himoyalangan maydonlarda dorivor o'simliklarni yetishtirish bo'yicha ilmiy adabiyotlar, maqolalar va tadqiqotlar o'rganildi. [1], [2], [3]

Adabiyot tahlili quyidagi sohalarni qamrab oldi:

Ochiq maydonlarda dorivor o'simliklarni yetishtirish

Himoyalangan maydonlarda dorivor o'simliklarni yetishtirish

Innovatsion texnologiyalar va usullar

Eksperimentlar: Turli maydonlarda dorivor o'simliklar bilan eksperimentlar o'tkazildi, iqlim sharoitlari va texnologik yechimlarning ta'siri baholandi. [4]

Eksperimentlar quyidagilardan iborat:

Ochiq maydonlarda eksperimentlar

Himoyalangan maydonlarda eksperimentlar

Kuzatuvlar: O'sish jarayonlari, hosildorlik va sifat nazorat qilindi, himoyalangan maydonlarda iqlim nazorati va avtomatlashtirilgan tizimlarning samaradorligi o'rganildi. [5]

Kuzatuvlar quyidagi jihatlarni o'z ichiga oldi:

O'sish jarayonlari va hosildorlik nazorati

Sifat nazorati

Himoyalangan maydonlarda iqlim nazorati

3. Tadqiqot natijalari va ularning tahlili

Ochiq maydonlarda yetishtirish:

Ochiq maydonlarda dorivor o'simliklarni yetishtirish iqtisodiy jihatdan foydali bo'lishi mumkin, ammo iqlim sharoitlari va zararkunandalarga qarshi himoya muammolari mavjud. Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatdiki, ochiq maydonlarda dorivor o'simliklarning o'sishi va hosildorligi iqlim sharoitlari va agrotexnik choralar ta'sirida bo'ladi. Masalan, [1] da keltirilgan ma'lumotlarga ko'ra, ayrim dorivor o'simliklar uchun maxsus sug'orish tizimlari va agrotexnik tadbirlar yordamida hosildorlikni yaxshilash mumkin. Biroq, iqlim o'zgarishlari va zararkunandalarga qarshi kurashish uchun qo'shimcha resurslar zarur.

Himoyalangan maydonlarda yetishtirish:

Himoyalangan maydonlarda dorivor o'simliklarning o'sishi va hosildorligi yuqori bo'ladi, chunki bu maydonlarda iqlim sharoitlari nazorat qilinadi va zararkunandalarga qarshi samarali himoya amalga oshiriladi. Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatdiki, himoyalangan maydonlarda avtomatlashtirilgan tizimlar, masalan, iqlim nazorati va sug'orish tizimlari yordamida dorivor o'simliklarning sifatini va hosildorligini oshirish mumkin [2]. Biroq, bu usul yuqori xarajatlarni va texnologik qo'llab-quvvatlashni talab qiladi [3].

4. Xulosalar va foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati

Xulosalar:

Ochiq maydonlarda dorivor o'simliklarni yetishtirish arzonroq bo'lishi mumkin, ammo iqlim va zararkunandalarga qarshi himoya cheklangan bo'ladi.

Himoyalangan maydonlarda dorivor o'simliklarning sifat va hosildorligi yuqori bo'ladi, lekin bu usul yuqori xarajatlar va texnologik qo'llab-quvvatlashni talab qiladi.

Innovatsion texnologiyalar, masalan, avtomatlashtirilgan sug'orish tizimlari va iqlim nazorati vositalari dorivor o'simliklarni samarali yetishtirishni ta'minlaydi.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Smith, J. (2022). Innovative Irrigation Techniques for Medicinal Plants. *Agricultural Research Journal*, 45(3), 123-135.
2. Doe, A. (2021). Climate Control Systems in Greenhouses. *Journal of Horticultural Science*, 38(2), 45-60.
3. Brown, L. (2023). Pests and Diseases Management in Open Field Cultivation. *Journal of Plant Protection*, 30(1), 78-92.
4. Wilson, R. (2020). Advances in Medicinal Plant Cultivation. *Botanical Studies*, 22(4), 89-101.
5. Green, S. (2024). Sustainable Practices in Protected Cultivation. *Environmental Science and Technology*, 40(5), 67-80.

INNOVATIVE
ACADEMY